

Sygn. akt: III AUa 42/14

III AUz 5/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Rzeźniowiecka

Sędziowie: SSA Beata Michalska (spr.)

SSO del. Jacek Chrostek

Protokolant: st. sekr. sądowy Joanna Sztuka

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2014 r. w Łodzi

sprawy **A. C.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.**

o uchylenie decyzji o zawieszeniu emerytury,

na skutek apelacji oraz zażalenia A. C.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 19 listopada 2013 r., sygn. akt: VIII U 2193/13,

i postanowienia Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 2 grudnia 2013 r., sygn. akt: VIII U 2193/13,

1. **oddala zażalenie;**

2. **zmienia zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym w ten sposób, że zmienia zaskarżoną decyzję i zobowiązuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. do wypłaty A. C. emerytury za okres od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r.;**

3. **zawarty w odwołaniu wniosek o zasądzenie odsetek przekazuje do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. celem rozpoznania;**

4. **zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. na rzecz A. C. kwotę 150 (sto pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.**

Sygn. akt III AUa 42/14,

III AUz 5/14

UZASADNIENIE

Ubezpieczona A. C. w dniu 30 kwietnia 2013r. odwołała się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. z 26 marca 2013 r. odmawiającej uchylecia decyzji z 28 września 2011r. w części, w jakiej decyzja ta zawieszła prawo do emerytury za okres od 1 października 2011r. od 21 listopada 2012 r. Odwołująca się wskazała, że w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r., K 2/12, który zakwestionował zgodność z Konstytucją RP m.in.art.103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, organ rentowy winien wypłacić zawieszony świadczenie począwszy od 1 października 2011r. do dnia podjęcia wypłaty wraz z należnymi odsetkami, liczonymi od dat wymagalności każdej z poszczególnych miesięcznych wypłat emerytury oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa według norm przepisanych. Na rozprawie wniosła o zasądzenie kosztów od wartości przedmiotu sporu wskazanego w odwołaniu, tj. od kwoty 15 400 zł.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS I Oddział w Ł. wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu swojego stanowiska podniósł, że podjął wypłatę emerytury począwszy od ogłoszenia ww. wyroku Trybunału Konstytucyjnego, tj. od 22 listopada 2012r.

Wyrokiem z 19 listopada 2013 r., w sprawie o sygn. akt VIII U 2193/13, Sąd Okręgowy w Łodzi zmienił zaskarżoną decyzję i zobowiązał ZUS I Oddział w Ł. do wypłaty ubezpieczonej emerytury za okres od 1 października 2011r. do 21 listopada 2012r., ustalając że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za zwłokę w wypłacie świadczenia (pkt 1) oraz zasądził od Zakładu na rzecz A. C. kwotę 60 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2).

Powyższe orzeczenie zostało wydane w następującym stanie faktycznym i prawnym:

A. C., ur. (...), decyzją z 13 kwietnia 2010r. nabyła prawo do emerytury od 1 marca 2010 r. Organ rentowy podjął jej wypłatę, mimo kontynuowania zatrudnienia. Następnie decyzją z 28 września 2011 r. ZUS wstrzymał wypłatę emerytury od 1 października 2011 r. z powodu zmiany treści art.103 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz wobec faktu kontynuowania zatrudnienia przez ubezpieczoną. Sąd Okręgowy dokonał ustaleń stanu faktycznego w oparciu o dokumentację z akt ZUS oraz akt sprawy, uznając ją za wiarygodną i wystarczającą dla poczynienia przedmiotowych ustaleń. 26 listopada 2012r. ubezpieczona złożyła w ZUS pisemny wniosek „o odwieszenie świadczenia emerytalnego zgodnie z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego” oraz „o wypłacenie zaległych świadczeń począwszy od dnia 1 października 2011r.” Zaskarżoną decyzją ZUS odmówił uchylecia decyzji z 28 września 2011r. w części, w jakiej decyzja ta zawieszła ubezpieczonej prawo do emerytury za okres od 1 października 2011r. od 21 listopada 2012 r. Sąd Okręgowy uznał tę decyzję za wadliwą

Sąd Okręgowy podniósł, że do 7 stycznia 2009 r. obowiązywał przepis art. 103 ust. 2a ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, ze zm.), zgodnie z którym prawo do emerytury ulegało zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Obowiązujące przepisy art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z dniem 8 stycznia 2009 r. uchyliła ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych w art. 37 pkt. 5b (Dz. U. Nr 228, poz. 1507). Przepis uzależniający nabycie prawa do emerytury od rozwiązania stosunku pracy łączącego emeryta z pracodawcą, na rzecz którego świadczył on pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, został ponownie dodany w ustawie emerytalnej przepisem art. 6 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 257, poz. 1726). Na mocy tego artykułu w ustawie o emeryturach i rentach z FUS z dniem 1 stycznia 2011 r. dodany został przepis art. 103a, zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Zgodnie z art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, to jest przed dniem 1 stycznia 2011 r., przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS stosuje się poczynając od dnia 1 października 2011 r.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12, orzekł, że art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji RP. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego został ogłoszony w Dzienniku Ustaw z dnia 22 listopada 2012 roku pod poz. 1285. W uzasadnieniu do wyroku Trybunał Konstytucyjny wskazał, że rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. spowodowało, że osoby, które już skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. musiały, na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, poddać się nowej, mniej korzystnej dla nich treści ryzyka emerytalnego. Oceniając sytuację osób, które nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., z punktu widzenia zasady ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz bezpieczeństwa prawnego obywateli, Trybunał Konstytucyjny doszedł do wniosku, że gdyby w momencie przejścia na emeryturę osoby te wiedziały, iż będą musiały przerwać zatrudnienie, aby uzyskać świadczenie emerytalne, to w chwili osiągnięcia wieku emerytalnego zrezygnowałyby ze złożenia wniosku o ustalenie prawa do emerytury i kontynuowałyby zatrudnienie. Korzystniejsze dla nich byłoby bowiem uzyskiwanie wysokiego dochodu ze stosunku pracy niż dużo mniejszego świadczenia emerytalnego. A zatem, działając w zaufaniu do państwa i stanowionego przez nie prawa, ubezpieczeni podjęli w przeszłości decyzję co do przejścia na emeryturę. Gdyby wiedzieli, że nastąpi zmiana stanu prawnego, uzależniająca realizację prawa do świadczenia emerytalnego od uprzedniego rozwiązania stosunku pracy, ich decyzja mogła być inna, bo z perspektywy dokonanej nowelizacji ustawy o emeryturach i rentach z FUS i objęcia nią także tych osób, okazała się dla nich niekorzystna. Z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego w Dzienniku Ustaw utracił moc art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011 r.

Jak wskazał Sąd Okręgowy, w rozpoznawanej sprawie konsekwencją wyroku Trybunału Konstytucyjnego jest taka, że przewidziany w przepisach art. 28 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r. w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS warunek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako przesłanka realizacji nabytego prawa do emerytury, nie ma zastosowania do tych ubezpieczonych, którzy prawo do emerytury nabyli po 7 stycznia 2009 r. Wówczas prawo do wypłaty emerytury przysługuje począwszy od dnia 1 października 2011 r., to jest od wstrzymania jej wypłaty. A. C. prawo do emerytury nabyła od 1 marca 2010 r. i stąd zaistniała podstawa do wypłaty zaległego świadczenia, które zostało zawieszona w oparciu o przepis uznany następnie za niekonstytucyjny.

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477§ 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonej prawo do ww. świadczenia za sporny okres, uznając nadto, że organ rentowy nie ponosi winy za zwłokę w wypłacie świadczenia. Sąd Okręgowy powołał w tym miejscu art. 85 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998 r., który określa zasady wypłaty odsetek w sytuacji kiedy organ nie wypłacił świadczenia lub nie ustalił prawa w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania świadczeń i ich wypłacania. Nie dotyczy to wypadku gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności za które zakład nie ponosi odpowiedzialności. Zmiana art. 103a zobowiązała organ rentowy do zawieszenia wypłaty emerytury i dlatego nie ponosi on odpowiedzialności za opóźnienie w wypłacie świadczenia, do którego zobowiązał Sąd w wyroku. O kosztach orzeczono na mocy art. 98 k.p.c.; §12 ust 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm). W ocenie Sądu zaskarżona decyzja jest decyzją o świadczenia z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego, gdzie stawka minimalna wynosi 60 złotych i nie jest możliwe stosowanie, jak tego żąda strona, stawek określonych w § 6, w którym stawki minimalne uzależnione są od wartości przedmiotu sporu. Podstawą zasądzenia

kosztów udziału pełnomocnika jest rodzaj wydanej decyzji , która nie jest typową sprawą o zapłatę , a o prawo do świadczenia za określony okres .

W dniu 20 listopada 2013r. ubezpieczona złożyła wniosek o uzupełnienie wyroku Sądu Okręgowego przez zamieszczenie orzeczenia w przedmiocie wypłaty odsetek od zasądzonej w punkcie 1 wypłaty świadczenia. Postanowieniem z 2 grudnia 2013r. Sąd Okręgowy oddalił powyższy wniosek, ponieważ w wyroku z 19 listopada 2013r. w punkcie 1 orzekł o braku podstaw do zasądzenia odsetek i stąd żądanie o uzupełnienie wyroku w tym zakresie jest bezprzedmiotowe .

Ubezpieczona zaskarżyła w terminie wyrok Sądu Okręgowego apelacją oraz wniosła zażalenie na postanowienie z 2 grudnia 2013r.

Apelująca zaskarżyła wyrok w zakresie pkt. 1 wyroku w części, w której sąd ustalił, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za zwłokę w wypłacie zasądzonego świadczenia oraz w zakresie pkt. 2 wyroku. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła:

- uchybienie przepisom postępowania w postaci: naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego zebranego w sprawie, co skutkowało dowolnym uznaniem, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za zwłokę w wypłacie zasądzonego świadczenia;

- błędne ustalenia stanu faktycznego i naruszenia przepisów postępowania doprowadziły do naruszeń przepisów prawa materialnego w postaci: art. 118 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z art. 85 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez błędne zastosowanie i uznanie, że opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności. Powyższe miało wpływ na treść orzeczenia, w którym sąd nie orzekł w zakresie zgłoszonego żądania wypłaty odsetek za okres wskazany w odwołaniu za okres od dnia 1 października 2012 roku do dnia 21 listopada 2012r.;

- naruszenie przepisów w postaci: art 98 k.p.c. w związku z art. 8 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2010 nr 90 poz. 594 z późn. zm) w związku z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu z dnia 28 września 2002r. (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 461) poprzez błędne zastosowanie; § 6 pkt. 5 § 5 rozporządzenia poprzez niezastosowanie.

W ocenie wnioskodawczyni ZUS ponosi pełną odpowiedzialność za zwłokę w wypłacie zaległego świadczenia na skutek błędnej interpretacji prawa i wydania w związku z tym niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia na rzecz ubezpieczonej. W związku z powyższym Sąd Okręgowy błędnie ustalił brak odpowiedzialności organu rentowego, a tym samym pomimo, iż w wyroku nie orzekł wprost o roszczeniu o odsetkach, ustalił podstawę do odmowy przez organ ich wypłaty. W ocenie ubezpieczonej przeprowadzona przez sąd wybiórcza analiza stanu faktycznego doprowadziła do sprzecznych ustaleń. Z jednej bowiem strony sąd jednoznacznie stwierdził, iż wyrok Trybunału Konstytucyjnego rozciąga się na stany faktyczne powstałe przed ogłoszeniem orzeczenia i zmienił decyzję organu oraz zasądził na rzecz ubezpieczonej zaległe świadczenie, z drugiej zaś strony sąd nie dostrzegł, iż wydana przez ZUS decyzja stanowiła błędną interpretację wydanego ww. wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Ubezpieczona należy do grupy osób objętych treścią wyroku .

W ocenie Sądu Okręgowego organ rentowy zawieszając wypłatę emerytury wobec ubezpieczonej decyzją z dnia 28 września 2011r. zastosował zmieniony przepis ustawy art. 103 regulujący w sposób odmienny zasady wypłaty świadczeń ubezpieczonych uprawnionych do świadczenia emerytalnego kontynuujących zatrudnienie, niż miało to miejsce w przypadku ubezpieczonej. Niemniej jednak to nie powyższa decyzja stanowiła podstawę zaskarżonego rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego, lecz decyzja z dnia 26 marca 2013r. , w której na skutek wznowienia postępowania po wydaniu orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego organ rentowy odmówił uchylenia ww. decyzji z 28 września 2011r.

Ubezpieczona w złożonym odwołaniu podnosiła, iż interpretacja zastosowana przez organ rentowy jest błędna. W treści odwołania wskazano, iż utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją oznacza, że przepis ten nie może być stosowany poczynając od daty jego uchwalenia. Wskazano ponadto szereg wyroków, w szczególności wydanymi w sprawach dotyczących odwołań od decyzji ZUS odmawiających emerytom wypłaty świadczeń, w których takie stanowisko zostało potwierdzone: (Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 20 lutego 2013 r. o sygn. akt III AUa 1121/12; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 30 stycznia 2013 r. o sygn. akt III AUa 1118/12; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 24 stycznia 2013 r. o sygn. akt III AUa 1083/12; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 16 stycznia 2013 r. o sygn. akt III AUa 1079/12). Sąd Okręgowy bezpodstawnie przyjął, że organ wydał decyzję na podstawie obowiązujących przepisów i związku z tym nie ponosi odpowiedzialności za zwłokę w wypłacie świadczenia. W ocenie ubezpieczonej sąd niewystarczająco zbadał zaistniały stan faktyczny co doprowadziło do niewłaściwych ocen. Jak wskazuje Sąd Apelacyjny w Katowicach z dnia 29 listopada 2012 roku w sprawie o sygn. akt III AUa 110/12 : "Jeżeli organ rentowy dokonał nieprawidłowej wykładni lub błędnego zastosowania prawa, to ubezpieczonemu należą się odsetki od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem sądu, liczone od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek". W przedmiotowym stanie faktycznym, jak to wynika z powołanego powyżej orzeczenia wina organu wynika z błędnej interpretacji prawa .

W ocenie ubezpieczonej sąd naruszył art. 118 u.e.r.f.u.s. w związku z art. 85 u.s.u.s. poprzez jego błędne zastosowanie. Bowiem zgodnie z treścią art. 85, jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Organ rentowy bezpodstawnie odmówił uchylecia decyzji o zwieszeniu wypłaty emerytury, nie wypłacił zaległego świadczenia oraz naliczonych od niego odsetek. Jak potwierdzone zostało wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 22 stycznia 2013r., III AUa 882/12, organ rentowy miał obowiązek zastosować się do orzeczenia Trybunału i nie tylko podjąć w dacie jego ogłoszenia wypłatę świadczenia, ale wypłacić także zaległą, zawieszoną emeryturę. Sąd podkreślił, iż wobec osób, "które nabyły i zrealizowały prawo do emerytury po 8 stycznia 2009 a przed 31 grudnia 2010 roku, tj. w okresie gdy prawo nie wymagało rozwiązania stosunku pracy do realizacji prawa do emerytury czyli do wypłaty tego świadczenia, to nie ma podstaw prawnych do zastosowania wobec nich art. 1031 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jako przepisu (...) niezgodnego z art. 2 Konstytucji - co skutkuje koniecznością podjęcia wypłaty zawieszony emerytury od dnia jej wstrzymania".

W związku z powyższym okoliczność ta została pominięta przez Sąd I instancji, co wpłynęło negatywnie na wynik przeprowadzonego postępowania i winno zostać zmienione w ramach kontroli przeprowadzonej przez Sąd II instancji.

Strona skarżąca nie zgodziła się z rozstrzygnięciem Sądu w przedmiocie kosztów procesu. W ocenie ubezpieczonej, Sąd naruszył art. 98 § 1 k.p.c w związku z § 11 ust. 2 cyt. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości , poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie, że sprawa rozpoznawana jako sprawę z zakresu spraw o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego. Sąd pominął, iż sprawa rozpoznawana przed Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych jest sprawą rodzajowo podobną do postępowań o zapłatę i tym samym winien orzekać na podstawie § 6 pkt. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Ubezpieczona w odwołaniu wносиła o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego na podstawie §6 rozporządzenie z uwagi na rodzaju spraw i fakt, iż odwołanie dotyczyło zobowiązania ZUS do wypłaty zaległego świadczenia emerytalnego na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego, czego organ rentowy dobrowolnie nie uczynił. W istocie sprawa prowadziła do zasądzenia bezzasadnie zawieszony świadczenia, nie zaś ustalenia istnienia tegoż prawa. Pomimo, iż wyrok Trybunału Konstytucyjnego dotyczył kwestii zaopatrzenia emerytalnego, zarówno organ rentowy, jak i sąd nie badał i nie kwestionował prawa wnioskodawczyni do świadczenia emerytalnego, nie rozstrzygał o ryzyku emerytalnym, o wysokości świadczenia czy zasadności jego przyznania. Charakter rozpoznawanej sprawy jest specyficzny i nie jest typowym rozstrzygnięciem w przedmiocie spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Rodzaj sprawy był podyktowany jedyną możliwą drogą zaskarżenia decyzji Zakładu, jakim było odwołanie do Sądu Okręgowego Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Niemniej jednak w ocenie ubezpieczonej, mając na uwadze charakter sprawy oraz rozważanie jakie sąd przeprowadził w uzasadnieniu wyroku dowodzi, iż sprawa niniejsza jest sprawą z zakresu ubezpieczenia społecznego, lecz nie należy do kategorii spraw o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia i zaopatrzenia emerytalnego. Sąd wydając orzeczenie o kosztach winien wziąć pod uwagę § 5 cyt. rozporządzenia i ustalić wysokość stawki kosztów, przyjmując za podstawę stawkę w sprawach o najbardziej zbliżonym rodzaju. Ubezpieczona podnosiła, iż ocena charakteru rozpoznawanej sprawy ma znaczenie w świetle ustaleń kosztów postępowania, podobnie jak w sprawach rozpoznawanych przez Sąd Najwyższy wydając uchwałę - Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 marca 1993 roku (o sygn. akt II UZP 5/93) oraz postanowienie Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 5 czerwca 2009 roku (o sygn. akt I UZP 1/09). Sąd Okręgowy w Łodzi dokonał nieprawidłowej kwalifikacji prawnej co do rodzaju roszczenia, co skutkowało niezastosowaniem ostatecznie art. 98 w zw. z § 6 ust. 5 rozporządzenia i nie uwzględnił, iż przy wartości przedmiotu sporu określonego w kwocie 15.400 zł koszty zastępstwa procesowego wynoszą 2.400 zł.

W konkluzji swojego stanowiska apelująca wnosila o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uznanie, iż organ rentowy ponosi odpowiedzialność za zwłokę w wypłacie zasądzanego świadczenia oraz zasądzenie odsetek od emerytury za okres od 1 października 2011r. do 21 listopada 2012r., liczonych od dat wymagalności każdej z poszczególnych miesięcznych wypłat emerytury do dnia zapłaty. Nadto wniosła o zmianę wyroku i zasądzenie od organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego za I instancję z uwzględnieniem wartości przedmiotu sporu wskazanego w odwołaniu na podstawie § 6 pkt. 5 cyt. rozporządzenia oraz zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego z uwzględnieniem wartości przedmiotu sporu wskazanego w odwołaniu na podstawie § 6 pkt. 3 w związku z § 12 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu .

W zażaleniu na postanowienie Sądu Okręgowego z 2 grudnia 2013r. ubezpieczona wniosła o jego uchylenie przez wydanie wyroku uzupełniającego i umieszczenie w sentencji rozstrzygnięcia co do meritum w przedmiocie żądania zasądzenia odsetek, zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego. W uzasadnieniu swojego stanowiska skarżąca podniosła ,że w wyroku z 19 listopada 2013r. Sąd Okręgowy nie orzekł o żądaniu zasądzenia od ZUS ustawowych odsetek od należnej emerytury za okres od 1 października 2011r. do 21 listopada 2012r. Zawarte w pkt 1 wyroku rozstrzygnięcie dotyczące braku odpowiedzialności organu oznacza ,że Sąd Okręgowy pozostawił bez rozpoznania żądanie dotyczące odsetek .

Sąd Apelacyjny zważył:

Podniesione zarzuty apelacji uzasadniały zmianę zaskarżonego wyroku. Natomiast wniesione zażalenie podlegało oddaleniu, jako bezprzedmiotowe wobec treści poczynionej zmiany.

Przed przystąpieniem do rozważań dotyczących zarzutów apelacji i zażalenia, należy podnieść, że Sąd Okręgowy, rozpoznając niniejszą sprawę, dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych oraz właściwie zastosował przepisy ustawy i prawidłowo zinterpretował treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012r., K 2/12, który ma zastosowanie w odniesieniu do ubezpieczonej w zakresie żądania wypłaty zawieszony emerytury za okres od 1 października 2011r. do 21 listopada 2012r. Sąd Apelacyjny w całości podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne oraz wykładnię przepisów.

Dla porządku należy w pierwszej kolejności wskazać, że zarzuty zawarte w apelacji i zażaleniu pozostają w sprzeczności . Apelująca wywodzi bowiem, że Sąd Okręgowy błędnie oddalił żądanie o zasądzenie odsetek, natomiast w zażaleniu ta sama strona dowodzi, że zaskarżony wyrok w ogóle nie rozstrzyga o żądaniu odsetek i dlatego wnosi o uzupełnienie wyroku w tym zakresie. Sąd Okręgowy w punkcie 1 zaskarżonego wyroku, zobowiązując organ rentowy do wypłaty na rzecz ubezpieczonej zawieszony emerytury za okres od 1 października 2011r. do 21 lutego 2012r., ustalił , że „organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za zwłokę w wypłacie świadczenia”. Jak wynika z uzasadnienia tego orzeczenia, rozstrzygnięcie to Sąd Okręgowy oparł na treści art.85 ustawy z 13 października 1998r.

o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2013r., poz.1442 ze zm.). W myśl art.85 ust.1 u.s.u.s. , jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności. Powołując się na treść ww. przepisu Sąd Okręgowy orzekł ,że Zakład takiej odpowiedzialności nie ponosi, a zatem negatywnie przesądził o braku podstaw faktycznych i prawnych do żądania odsetek. Nie ma zatem racji skarżąca, że wyrok nie zawiera rozstrzygnięcia o żądaniu strony dotyczącym odsetek i dlatego brak było podstaw do uzupełnienia wyroku w trybie art.351 k.p.c. Tym samym zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego z 2 grudnia 2013r. , oddalające wniosek ubezpieczonej o uzupełnienie wyroku, jako bezzasadne, podlegało oddaleniu w oparciu o treść art.385 k.p.c. w związku z art.391§1 k.p.c. (pkt 1 wyroku Sądu Apelacyjnego).

Należało natomiast uwzględnić zarzut apelacji co do tego, że rozstrzygnięcie zawarte w punkcie 1 wyroku, przesądzające o braku podstaw do zasądzenia od organu rentowego odsetek od podjętej wypłaty emerytury za ww. okres jest wadliwe, ponieważ - w ocenie Sądu Apelacyjnego - to rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego należy uznać za przedwczesne, bo dotyczące materii nieobjętej treścią zaskarżonej decyzji .

Apelująca zarzuciła Sądowi Okręgowemu naruszenie art. 85 u.s.u.s. i art.118 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2013r., poz.1440 ze zm.). Zgodnie z art.118 ust.1 u.e.r.f.u.s., organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120. W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego (art.118 ust. 1a).

W okolicznościach niniejszej sprawy brak podstaw faktycznych i prawnych do rozpoznawania zarzutów dotyczących rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji, zawartego w pkt 1 wyroku, co do braku przesłanek do stwierdzenia odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w wypłacie zawieszony emerytury i odmowy zasądzenia odsetek. Jak wynika z akt emerytalnych ZUS, zaskarżona decyzja z 26 marca 2013r. została wydana na skutek wniosku ubezpieczonej z 26 listopada 2012r. (k.107-108 akt emerytalnych ZUS). Zgodnie z jego treścią ubezpieczona wystąpiła - w oparciu o wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012r. - o wypłatę zaległych świadczeń począwszy od 1 października 2011r. Wniosek ubezpieczonej nie zawiera żądania przyznania jej innych, dodatkowych świadczeń, w tym odsetek. Wydana w następstwie tego wniosku decyzja również nie rozstrzyga o prawie do odsetek . Przedmiotem zaskarżonej decyzji jest odmowa uchylecia decyzji z 28 września 2011r. w części , w jakiej decyzja ta zawieszła prawo do emerytury za okres od 1 października 2011r. od 21 listopada 2012 r. Po raz pierwszy ubezpieczona skonkretyzowała żądanie o zasądzenie od ZUS na jej rzecz odsetek w odwołaniu od decyzji z 26 marca 2013r. W rezultacie niespornych - w świetle powołanych akt ZUS - ustaleń, odwołanie i następnie apelacja zawierają żądanie , które nie było przedmiotem zaskarżonej decyzji i po raz pierwszy pojawiło się w odwołaniu wniesionym od tej decyzji.

Należy przypomnieć, że postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych ma charakter kontrolny w stosunku do decyzji organu rentowego (art. 477⁹ k.p.c.). Oznacza to, że o roszczeniu ubezpieczonej w pierwszej kolejności powinien orzekać i o nim rozstrzygać pozwany organ rentowy. Dotyczy to również odsetek. W zaskarżonym wyroku Sąd Okręgowy zastosował zasady, jakie obowiązują w klasycznym procesie cywilnym, a do sprawy niniejszej zastosowanie znajdują normy postępowania odrębnego, które nie pozwalają na orzekanie bez uprzedniej decyzji organu rentowego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 22 maja 2013r., III AUa 346/13). Jak wynika z ugruntowanego stanowiska judykatury, w sprawach z odwołania od decyzji organu rentowego, treść zaskarżonej decyzji wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu pracy i ubezpieczeń społecznych (por.

orzeczenia Sądu Najwyższego z 13 maja 1999 r. , II UZ 52/99; z 2 marca 2011 r. , II UZ 1/11, z 22 lutego 2012 r. , II UK 275/11 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 18 stycznia 2013 r. , III AUa 940/12). Jak podkreślił Sąd Apelacyjny w Łodzi w uzasadnieniu wyroku z 27 lutego 2014r., III AUa 881/13, Sąd jest związany treścią wydanej decyzji, nie może wyrokować poza zakresem objętym tą decyzją. Przeniesienie sprawy na drogę sądową przez wniesienie odwołania od decyzji organu rentowego ogranicza przedmiot postępowania sądowego do okoliczności uwzględnionych w decyzji, a między stronami spornych; poza tymi okolicznościami spór sądowy nie może zaistnieć. Przed sądem wnioskodawca może żądać jedynie korekty stanowiska zajętego przez organ rentowy i wykazywać swoją rację, odnosząc się do przedmiotu sporu objętego zaskarżoną decyzją, natomiast nie może podnosić czegoś, o czym organ rentowy nie decydował . Wszystkie wnioski, które nie dotyczą decyzji, a także te, które są zgłaszane po raz pierwszy w postępowaniu sądowym, podlegają przekazaniu właściwym organom zgodnie z dyspozycją art. 477¹⁰ § 2 k.p.c.

Wskazują na to wyraźnie przepisy art. 477¹⁰ § 2 i art. 477¹⁴ § 3 k.p.c. - zob. także pkt 2 tezy do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2010 r. II UK 165/09, LEX 583807. Dlatego nie można było orzekać w przedmiocie wniosku ubezpieczonej o zasądzenie odsetek merytorycznie w obecnej sprawie . Wniosek ten na zasadzie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. podlegał przekazaniu do rozpoznania organowi rentowemu jako nowe żądanie, dotychczas nierozpoznane przez organ rentowy (punkt 3 wyroku). Z tych względów konieczna stała się zmiana zaskarżonego wyroku w punkcie 1 celem wyeliminowania rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego w zakresie orzeczenia o odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w wypłacie zaległej emerytury, o czym orzeczono na podstawie art.386§1 k.p.c. (punkt 2 wyroku).

Nie było natomiast podstaw prawnych do zmiany zaskarżonego wyroku w zakresie punktu 2 dotyczącego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za pierwszą instancję . Podstawą ustalenia należnych stronie kosztów zastępstwa procesowego jest § 11 ust. 2 cyt. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości. Przedmiotem rozpoznania w niniejszym postępowaniu było świadczenie pieniężne z zaopatrzenia emerytalnego , bowiem strona domagała się wypłaty zawieszony emerytury za określony czas. Jak podkreślił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z 18 października 2010r., I UZ 151/10, skoro w rozporządzeniu wydzielone zostały w rozdziale 3 sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych obok spraw stricte cywilnych, to punktem wyjścia powinno być pytanie, czy przewidziana dla tych spraw stawka minimalna nie była właściwa dla przedmiotu sprawy sądowej wyznaczonej decyzją pozwanego. W rozporządzeniu wszak mamy regulację szczególną stanowiącą, że w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego stawki minimalne wynoszą 60 zł (§ 11 ust. 2). Prawodawca posłużył się tu pojęciami wymagającymi samodzielnej wykładni (jak "ubezpieczenie społeczne", "zaopatrzenie emerytalne"). Regulacja ta skłania do stwierdzenia, że właśnie ze względu na tak ogólne sformułowania jej zakres nie jest precyzyjnie zamknięty (por. też postanowienie SN z 1 czerwca 2010 r. (II UZ 11/10). Nadto jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z 13 marca 2012 r., II UZ 3/12 , sprawa o wysokość świadczenia z ubezpieczenia społecznego jest zdecydowanie bliższa rodzajowo sprawie o przyznanie takich świadczeń niż sprawie o zapłatę, wobec czego podstawę zasądzenia opłaty za czynności radcy prawnego powinny stanowić w niej minimalne stawki przewidziane w rozporządzeniu dla spraw z zakresu ubezpieczenia społecznego, a więc § 11 ust. 2 cyt. rozporządzenia .

Mając na uwadze powyższe, w punkcie 4 wyroku orzeczono o kosztach postępowania za drugą instancję na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art.36 ustawy z 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2010r., Nr 90, poz.594 ze zm.) oraz §11 ust. 2 i §12 ust.1 pkt 2 cyt. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu z dnia 28 września 2002 r. (tj. Dz.U. z 2013 r. poz. 490).